

Behoort *Collema auriforme* nu tot de Nederlandse licheenflora?

J.L. (Leo) Spier

Kon. Arthurpad 8, 3813 HD Amersfoort (leo.spier@lemar.demon.nl)

Abstract: Does *Collema auriforme* now belong to the Dutch lichen flora?

Collema auriforme (Wirth.) Coppins & Laundon was found on calcareous rock at a cemetery at Blaricum.

Na een tip van Thijs van Eijk over het voorkomen van een grote vindplaats van *Peltigera hymenina* (Kaal leermos) op de begraafplaats naast de heemtuin te Blaricum, viel mijn oog daar op een kleine, bemoste kalksteen naast een graf. Mijn eerste indruk was dat het mos was vergaan en een dikke laag “pulp” had achtergelaten. Na even doorgelopen te zijn, keerde ik toch weer op mijn schreden terug om eens nauwkeuriger te kijken. Al snel drong tot me door dat het om een fors opgezwollen *Collema* ging die ik in Nederland nog niet gezien had.

Thuis gekomen bekeek ik het meegenomen stukje grondig. De grote, kraalvormige isidiën (bead-like when wet, Dobson 2005) vielen op. Ik begon met het uitschakelen van alle Nederlandse collema's en kwam zo op *Collema undulatum* var. *granulosum* (Purvis et al. 1992), die na uitgebreid overleg met André Aptroot toch ook maar werd afgevoerd, voornamelijk vanwege het feit dat deze soort “never swollen” (Purvis et al. 1992) is. Twee mogelijkheden bleven tenslotte ter overweging over nl. *C. fuscovirens* die ik niet in aanmerking vond komen, vanwege het feit dat hij ook nooit opgezwollen is en de isidiën klein en “scurfy” worden genoemd (Purvis et al. 1992) en *C. auriforme*, die de opvallende kraalvormige isidiën had en tussen het mos duidelijk opviel door zijn opgezwollen karakter. Het probleem bleef me bezighouden. Het vervellende met deze twee soorten is dat ze - zeker in droge toestand-morfologisch niet erg verschillen. Purvis et al. (1992) en Dobson (2005) geven dit ook aan. In vochtige toestand geven de beschrijvingen twee redelijk verschillende soorten. Om een einde aan mijn twijfel te maken besloot ik een stukje naar Maarten Brand op te sturen met de vraag of hij er een blik op wilde werpen. Na vergelijking met zijn materiaal besloot hij tot *C. auriforme* wat betekent dat Nederland weer een soort rijker geworden is (Fig. 1). Tevens stuurde ik een stukje naar Jørgensen

(Noorwegen) die regelmatig over *Collema* en *Leptogium* publiceert. Hij kwam tot dezelfde conclusie.

Collema auriforme (Wirth.) Coppins & Laundon komt in de ons omringende landen voor en is niet bijzonder zeldzaam. Zo ook in Noorwegen, waar hij "Moseglye" wordt genoemd, dat "Mos-geleimos" betekent en misschien ook een mooie Nederlandse naam zou zijn. Hij wordt beschreven van vele beschaduwde, kalkhoudende substraten groeiend tussen mossen (Purvis et al. 1992).

Tot slot moet echter vermeld dat navraag bij Mevrouw Clara Thomas (bezitster van het grafrecht) leerde, dat de steen al zo'n 14 jaar in Nederland is. Aanvankelijk lag hij in haar tuin te Blaricum en sinds 1996 ligt hij op de begraafplaats bij het graf. Ooit is hij door haar uit Frankrijk meegenomen. Letterlijk schrijft ze: "De "modder" zat er niet op destijds. Ik weet ook bijna zeker dat er destijds veel minder mos op zat, krijg sterk de indruk dat het mos is aangegroeid. Eigenlijk weet ik dat wel zeker". (med. e-mail).

Figuur 1. *Collema auriforme*

Hierdoor rijst de vraag of deze soort nu wel of niet tot de inheemse flora gerekend moet worden. Veel korstmossen kwijnen snel weg, als er veranderingen in hun onmiddellijke omgeving optreden. De opmerking (Maarten Brand) dat we planten in een heemtuin die het goed doen, ook niet beschouwen als behorend tot de Nederlandse flora, is volkomen correct. Toch proef ik een verschil. In een heemtuin worden min of meer planmatig allerlei planten door kenners bij elkaar gebracht en beheerd. Deze steen, waar nu *C. auriforme* weelderig op groeit, is ooit (rond 1992) door iemand zonder enige kennis van zaken uit Frankrijk – vrijwel onbegroeid - mee naar Nederland genomen, in 1996 bij het graf van een overledene gelegd en er is nooit meer naar omgekeken. Het korstmos heeft geheel op eigen kracht overleefd. Het feit dat hij vele jaren lang kans heeft gezien te groeien, zich te handhaven en – belangrijker – een gezonde indruk te maken, deed me besluiten toch hiervan melding te maken.

Met dank aan Thijs van Eijk die zo vriendelijk was me een aantal keren te vergezellen en de schitterende foto's van *C. auriforme* maakte en Carla Thomas voor informatie over de herkomst van de steen en haar bereidwillige medewerking. Tevens dank aan André Aptroot, Per Jørgensen en Maarten Brand voor determinatie en discussie.

Literatuur

- Dobson, Frank S., 2005. Lichens. An Illustrated Guide to the British and Irish Species. The Richmond Publishing Co. Ltd.
- Purvis, O.W., B.J.Coppins, D.L.Hawksworth, P.W.James & D.M.Moore. 1992. The lichenflora of Great Britain and Ireland. Natural History Publicationa, London.